

ביאורים

בפסקאות הבאות מבאר הרב כמה יסודות חינויים להבנת תהליך התחייה הלאומי: הראשון שבהם הוא ההבנה שגם מתוך מצבים כואבים של חיי חולין, פריצות והפקרות עתידה לצמוח ברכה לאחר אימוץ הגרעין החיובי שקיים בעומק כל התהליכים האלה. התשובה מסירה את הקליפות החיצוניות שמכסות על תופעות אלה ומאפשרת להיפגש עם הפרי המתוק שמסתתר מבעד לאותן קליפות. כך מתברר שגם בקשת החופש בעומקה היא בקשת אמת שיש לבודד בינה לבין בקשת חיי הפקרות. זוהי דוגמה אחת מני רבות ליחס בין הקליפה לפרי. בפסקה הבאה עוסק הרב בחשיבות השיבה אל טבע היהדות. הספקות והבלבולים נובעים בעיקר מכך שאין חיבור חזק ליהדות באופן טבעי. שיבה אל רגשות בריאים כמו אהבת התורה ואהבת האומה הם המקור הטוב ביותר להתמודדות עם מחלת הכפירה ותסמיניה. השירה והספרות שעליהם מדבר הרב בפסקה ה' הם ביטוי לעולמו הפנימי של האומן. כאשר יקומו אומנים בעלי כישרון ביטוי ויביעו בשירתם את העושר והיופי שקיים בתהליך התשובה על כל שלל גווני תחושותיו, אזי יתעורר בדור צימאון אמתי להקשיב לדבר ה'. הפסקה החותמת את הפרק משלימה את הפסקה הקודמת ומתארת את הגורמים המרחיקים את האדם ממחשבת התשובה הסיבה לכך היא תחושת המחנק שמעוררת התשובה בתפיסה השטחית שלה, שהיא מקטינה ומצמצמת את החיים. כדי למנוע את התחושה הזאת עלינו לחזק בתוכנו את ההבנה שהתשובה היא המקור הנאמן לכל הטוב שעתיד לבקוע מתוך כל הקשיים והייסורים. הטוב במישור האישי הפרטי, במישור הלאומי ואפילו במישור העולמי. התשובה מסייעת לטוב שבעולם ובאדם לצמוח מתוך כל המשברים והקשיים.

הרחבות

• תחיית הספרות ואורו של משיח.

וְתִשׁוּבָה מִזְהִירָה תֵצֵא גַם מִתּוֹךְ הַסְּפָרוֹת הַחִיצוֹנִית. הרב קוק כותב שגם בתוך עולם החול של השירה והספרות יתגלה הקודש. ומהן תצא תשובה מיוחדת שלא הייתה מתגלה בלעדיתה.

במקום אחר בכתביו מתאר הרב קוק יחס זה שבין הספרות לבין יכולת ההעמקה בעולם: "כל מה שהשפה יותר מתעשרת אצל בני אדם, והספרות מאמצת את כוחה לגלות את כל הצפון, את כל הגיוני הנפש היותר כמוסים, וכל הציורים והחזיונות היותר מסובכים ועמומים, כן הולך החיוב ומתגדל על כל מי שכוח בידו להרים את המסכים מהדעות היותר נשגבות, שעל ידן צורת האדם מתעלה לעשות את חובתו" [שמונה קבצים א קעו]. אחרי השתכללות הספרות, בכח יוצריה להבין גם את הרעיונות המופשטים הנמצאים בתורה. לכן, על אנשי התורה לברר את רעיונות אלו ובכך הם יונגשו לאנשי הספרות. בדרך זו יתפשטו רעיונות קודש אלו ויגיעו לעם כולו.

"ולא עוד", ממשיך הרב קוק, "אלא שכל פיתוחו של כישרון הדיבור וההסברה הספרותית, סופו להביא לידי התעודה הנבואית של הפיכת שפה ברורה לכל העמים, לקרוא כולם שם ה'. אם כן ריינו רואים בפריחתה של הספרות גם כן הזרחת אורו של משיח בעולם. וההפרחה של פיתוח השפה מתגלה היא בכל העניינים בחול כבקודש...". הספרות מתארת את החיים עד תומם. מכוכבי שמים ועד רמשי הארץ, ממחשבות כמוסות ועד תהליכי נפש עמוקים. בעזרתה, גם המחשבות הרוחניות שלנו יתעמקו כיון שנתרגל להבין רעיונות מופשטים והבדלים דקים.

התפתחות הספרות היא חלק מתהליך שכלפי חוץ נראה שאינו קשור אל הקודש. אולם בהסתכלות עמוקה הוא מכשיר את הלבבות והנפשות לאורו של משיח (להרחבה בעניין הספרות העברית עיין באורות התחייה לו - לז).

שאלות לדין

- מדוע עקירה בטבע היא הפרת ברית?
- כיצד יש להנחיל לדור התחיה את התשובה?

להצלחת יעקב בן שמואל

ג. גם מתוך החל יגלה הקדש°, וגם מתוך החפש הפרוץ יבא העל האהוב. עבותות זֶהב° גילוי הקודש מתוך החול ישתרגו ויעלו גם מתוך השירה החפשנית. ויתשובה מזהירה תצא גם מתוך הספרות החיצונית°. זאת תהיה הפליאה העליונה של חזון הגאולה. יגמל זה הציץ, פרח הפרח, יבשל הפרי, וידע העולם פלו, כי ריח הקדש מדבר בכנסת ישראל בכל תנועות רוחה, וסוף הכל הוא לתשובה המביאה רפואה וגאולה לעולם.

ד. עקירת הטבע של קדשת היהדות היא היא הגורמת לכל בלבולי הדעות°. באים להתחכם ולמצא בספרות והגיונות דבר שצריך למצא בעצם ההנהי הנפשית ובטבע הרוחני וגם הגופני, של הכלל פלו ושל כל אחד ואחד מישראל בפרט. הפרת ברית היא זו, הנחת הטבע היהודית במעשה, ברעיון, ברגש ובמחשבה, ברצון ובמציאות. אין תרופה למפיר ברית כי אם התשובה אל הברית, האחוזה בתכונת הקדש של ישראל בתורה, "שובו אלי ואשובה אליכם".

ה. רגשי התשובה בכל הוד יפעתם°, בכל דכדוכי-נפשם היותר עמקים, מכרחים להגלות בספרות°, למען ילמד דור התחיה את התשובה בעמק נפש, בתכונה חיה ורעננה, ושב ורפא לו. וקום קום לנו משורר התשובה, שהוא יהיה משורר החיים, משורר התחיה, משוררה של הנשמה הלאומית ההולכת להגאל.

ו. הננו מתעכבים בדרך ההשלמה והננו מפגרים בה, מפני החרדה היתרה שהננו מרגישים בנפש בעת אשר רעיון התשובה עובר לפנינו. הננו נשארים מלאי חלחלה ומחסרי איל° משפעת דכאונה של התשובה. ובשביל כך עצמו דוחים אנו את הרעיון הזה, מקור כל ההצלחות, מרשמי נפשנו, והננו נשארים תועים במדבר החיים. אבל לא יוכל מצב כזה להתקיים. אנחנו תיבים להתאזר בגבורת נשמה, בכחה של שירת התשובה. כל היגון שלח מכרח להתהפך אצלנו לשירה רעננה, המחיה ומעודדת, המנוחמת ומרפאה. ואז תהיה לנו התשובה עם כל הגיונותיה חטיבה נעימה ומתוקה, שנהגה בה תמיד ועל פיה נסדר את כל מצעדי חיינו, לטובתנו הפרטית והכללית, בעולם הזה ובעולם הבא ולגאלת הפרט ולגאלת הכלל פלו, לתחית האמה ולשיבת שבוטה פימי עולם וכשנים קדמוניות.

גם מתוך וכו' - כנסת ישראל כולה קודש ועל כן בהופעת הגאולה כל תחומי החיים יעמדו על אמיתותם וקדושתם, גם גילויי הכפירה והחופש הם שלב בהליך של הופעת הקודש בחיי האומה. **העל האהוב -** קבלת עול מלכות שמים ועול מצוות. **עבותות זֶהב -** חבלי הזהב. **עקירת הטבע של קדשת היהדות וכו' -** קדושת היהדות, תוכן הקודש שבתורה ומצוותיה מותאמים לנפש של עם ישראל ולכן ההתעלמות מהחיבור של הנפש לקדושת היהדות ונתינת הגיונות חיצוניים לתורה ומצוותיה גורמת לבלבול והיא נחשבת הפרת ברית, התעלמות מהחקיקה האלוהית שבנפשותינו. **יפעתם -** הארתם. **בספרות -** ראה לעיל טו, יב. **דור התחיה -** המבקש ומשתוקק לתשובה שיש בה עומק ורעננות. **בדרך ההשלמה -** ההתקדמות והתיקון. **איל -** כוח.